

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä helmikuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta (HE 226/2005 vp).

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

— lakialoitteen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 12 ja 13 §:n muuttamisesta (LA 72/2004 vp — Päivi Räsänen /kd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 9 päivänä kesäkuuta 2004.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 19/2006 vp, TyVL 4/2006 vp, jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Tapani Melkas, hallitussihteeri Liisa Katajamäki ja neuvotteleva virkamies Pia Jokinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- yli-insinööri Kaisa Kauko, ympäristöministeriö

- ylitarkastaja Jaakko Kuustonen, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
- tarkastaja Olavi Ontronen, Hämeen työsuojelupiiri edustaen myös Työsuojelutarkastajien yhdistystä
- pääjohtaja Pekka Puska ja asiantuntijalääkäri Kristiina Patja, Kansanterveyslaitos
- teemajohtaja Kari Reijula, Työterveyslaitos
- johtaja Rolf Eriksson ja arkkitehti Markku Axelsson, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Simo Järvinen, Kuntien terveystarkastajat ry
- sisäilma-asiantuntija Taiju Virtanen, Allergia- ja Astmaliitto
- järjestöjohtaja Riitta Muotka, Hengityслиitto Heli ry
- ylilääkäri Matti Rautalahti, Syöpäjärjestöt
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- kehityspäällikkö Arvo Ylönen, LVI-Tekniset Urakoitsijat ry
- yhteiskuntasuhteiden sihteeri Katja Veirto, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- työmarkkinajohtaja Jari Forss, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry
- puheenjohtaja Leena Panula ja hallituksen jäsen Martti Nykänen, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry.
- ravintoloitsija Mika Lehtonen, Colorado
- ravintoloitsija Heikki Jokela, Never Grow Old
- kehityspäällikkö Kosti Talala, S-ryhmä
- toimitusjohtaja Seppo Koskinen, SK Ravintolat Oy

- ravintoloitsija Jorma Railonkoski, Storyville
- kaupunkineuvos Timo Ihamäki.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Bingo-alan työnantaja- ja toimialajärjestö.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia. Esityksen lähtökohtana on, että ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet olisivat savuttomia.

Tupakointi voisi kuitenkin olla sallittua ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen elinkeinonharjoittaja voisi päättää, varaako hän tähän taroitukseen tupakointitilan.

Tupakointitila tulisi toteuttaa sellaisia teknisiä menetelmiä hyväksi käyttäen, että tupakansavun kulkeutuminen tupakointitilasta muihin sisätiloihin estyy. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen olisi kielletty tupakointitilassa. Työskentely tupakointitilassa olisi muutoinkin kielletty lukuun ottamatta järjestyksen kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

Esityksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen hyväksyisi tupakointitilan raken-

nusluvan yhteydessä. Rakennusvalvontaviranomainen voisi määrätä tupakointitilan korjattavaksi silloin, kun ilmenee, että sisällä oleviin tiloihin kulkeutuu tupakansavua tai tupakointitila ei muutoin täytä sille asetettuja edellytyksiä. Määräystensä tehostamiseksi rakennusvalvontaviranomainen voisi asettaa uhkasakon tai teettämishan. Tupakointia ravintolassa valvovat kunnan tupakkalain mukainen valvontaviranomainen ja työsuojeluviranomainen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 72/2004 vp ehdotetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia muutettavaksi siten, että tupakointi kiellettäisiin kokonaan ravintoloissa ja muissa ravitsemusliikkeissä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tupakansavu on työoloihin tehdyistä parannuksista huolimatta edelleen merkittävä terveysuhka ravintolatyöntekijöille. Tupakansavulle altistuminen ravintolatyössä lisää riskiä sairastua ja kuolla ennen aikaisesta syöpään sekä sydän- ja verisuonisairauksiin. Ravintolatupakoinnin rajoittamisella voidaan tätä riskiä pienentää. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on kuvattu, esimerkiksi Irlannissa ja Norjassa ravintolatupakointi on kielletty kokonaan. Ravintola-alan myynnin ei kuitenkaan ole todettu näissä maissa

vähentyneen, ja yleinen mielipide kielloista on ollut myönteinen. Ruotsissa on ollut mahdollista sallia tupakointi ravintoloiden tupakointitiloissa, mutta niitä ei kuitenkaan ole rakennettu siinä määrin kuin oletettiin. Kansainvälisen kehityksen on kaiken kaikkiaan arvioitu suuntautuvan yhä enemmän ravintolatupakoinnin kieltämiseen kokonaan, myös WHO:n ja EU:n piirissä on neuvoteltu tähän tähtäävien suositusten laatimisesta. Valiokunta korostaa, että ehdotettu sääntely ei velvoita ravintoloita tupakointitilojen rakentamiseen vaan ravintolat voivat päättää tilojensa savuttomuudesta.

Lakiehdotus saattaa ravintolatyöntekijät työsuojellisesti samaan asemaan muiden työnte-

kijäryhmien kanssa ja merkitsee olennaista parannusta nykytilaan verrattuna. Voimassa olevan tupakkalain mukaiset tekniset ratkaisut ovat käytännössä osoittautuneet riittämättömiksi estämään tupakansavun kulkeutumista savuttomiksi varatuille alueille ravintoloissa. Työntekijät ovat altistuneet tupakansavulle erityisesti sellaisissa pienissä ravintoloissa, joissa nykyinen lainsäädäntö ei edellytä erillisen tupakointialueen varaamista. Valiokunta pitää esityksen lähtökohtaa ravintoloiden savuttomuudesta paitsi työntekijöiden suojelun myös väestön terveyden edistämisen kannalta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Tupakointitilat

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että ravintolatupakoinnin salliminen vain erillisessä ja eristetyssä tupakointitilassa on perusoikeusjärjestelmään palautuvan terveydensuojelun edistämisen näkökulmasta oikeasuhtaista, koska voimassaolevan lain edellyttämät tekniset ratkaisut eivät ole riittävästi estäneet työntekijöiden ja ravintolan asiakkaiden altistumista tupakansavulle.

Perustuslakivaliokunta piti perusteltuna tarjoilun kieltämistä tupakointitiloissa, mutta kiinnitti huomiota siihen, että ruoan ja juoman nauttimisen kieltäminen tupakointitilassa etäännyttää perusoikeusjärjestelmään kiinnittyvästä suojelutavoitteesta ja puuttuu asiakkaan itsemääräämisoikeuteen. Perustuslakivaliokunta totesi kiellon koskevan tupakointitilaa siitä riippumatta, miten tila on työntekijöiden suojelun näkökulmasta järjestetty. Perustuslakivaliokunnan mielestä sosiaali- ja terveysvaliokunnan on arvioitava, miten sääntelyn tavoite tältä osin voidaan saavuttaa ehdotettua kieltoa lievemmin keinoin. Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esitti lausunnossaan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä harkitsisi, onko kielto lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämätön.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ruoan tai juoman nauttimisen salliminen tupakointitilassa merkitsisi oleskeluajan olennaista pitenemistä hyvin suljetussa tupakansavuisessa tilassa ja siten terveysriskien li-

säätymistä. Salliminen johtaisi todennäköisesti myös siihen, että tupakointitilan käyttö laajenisi sekä asiakkaiden käytännön ajankäytön että ravintoloiden tekemien rakentamispäätösten johdosta. Asiakkaiden ajankäyttö puolestaan kannustaisi mahdollisimman isojen tupakointitilojen rakentamiseen. Työntekijöiden suojelun kannalta kaikki nykyisten tupakointisäännösten riittämättömyyden ongelmat koskisivat valiokunnan käsityksen mukaan tällaista monikäyttöistä tupakointitilaa. Tupakointitila vaatisi käytännössä samanlaista siivousta, asiakaspalvelua ja anniskelun valvontaa kuin ravintoloiden nykyiset tupakointialueet. Nykytilanne ei näin ollen muuttuisi siten, että sääntelyn tavoite työsuojelun parantamisesta saavutettaisiin.

Hallituksen esityksen mukainen ratkaisu turvaa valiokunnan käsityksen mukaan niin työntekijät kuin asiakkaatkin tupakansavualtistukselta varmemmin kuin perustuslakivaliokunnan esiintuomat lievemmat keinot. Lisäksi lakiehdotus tukee johdonmukaisesti tupakansavulta suojelun ja alkoholilain valvonnan ohella yleistä terveyspoliittista tavoitetta tupakoinnin vähentämisestä. Erillinen tupakointitila ilman oheistoimintoja on valiokunnan käsityksen mukaan myös tupakoitsijoiden kannalta riittävä järjestely ja kannustaa samalla vähentämään tupakointia.

Tupakointitilan ilmanvaihdon järjestäminen on ongelmallista ja kallista erityisesti vanhoissa rakennuksissa. Valiokunta toteaa, että tupakointitilojen ilmanvaihto tulee järjestää siten, että mahdollisimman huolellisesti varmistutaan tupakansavun muihin tiloihin leviämisen estämisestä myös rakennusten korjaus- ja muutostöiden yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että tupakointitilojen rakentamisesta valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä opas suunnittelijoille ja rakennusvalvontaviranomaisille.

Valvonta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan todennut, että tupakkalain noudattamista on ollut vaikeaa tai jopa mahdotonta valvoa käytännössä. Valvonnassa on ollut vaikeaa kiistattomasti osoittaa savun leviämistä savuttomille

alueille, koska savun määrän mittauksia ei ole voitu toteuttaa savuisimpina aikoina. Kuten lausunnossa todetaan, lakiehdotuksen toteutuessa valvonta helpottuu olennaisesti ja vaikeasti tulokittavat baariskeijä ja ravintoloiden pelitiloja koskevat erillispykälät poistuvat. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa lisäksi, että rakennusluvan yhteydessä tapahtuva tupakointitilan toimivuuden arviointi vähentää myös osaltaan jälkivalvonnan tarvetta. Tupakkalain valvontaan osallistuu useita eri viranomaisia, joiden yhteistyöhön on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota.

Voimaantulo ja siirtymäjärjestely

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.6.2007. Valiokunta pitää voimaantuloon varattua aikaa riittävänä. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan lain edellyttämät rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät muutokset voidaan poikkeuksellisesti toteuttaa kahden vuoden kuluessa lain voimaan tulosta, jos elinkeinonharjoittaja on ennen lain voimaantuloa toteuttanut voimassa olevassa laissa edellytetyt toimenpiteet. Lisäedellytyksenä on, ettei valvontaviranomaisella ole ollut huomauttamista toimenpiteisiin. Siirtymäajan tarkoituksena on ottaa huomioon nykyisen tupakkalain vuoksi tehtyjen investointien kuole-tusaika. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan siirtymäajalle on tupakkalainsäädännön historia ja elinkeinonharjoittajaomistajan omaisuusdenuoja huomioon ottaen sellaiset perusteet, ettei ehdotus muodostu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää kahden vuoden siirtymäaikaa sääntelyn tavoitteen näkökulmasta ongelmallisena, erityisesti työntekijöiden suojelun yhdenvertaisuuden ja lakimuutosten voimaantulosta tiedottamisen kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan voimaantuloajan-kohtaa ei kuitenkaan ole syytä pidentää niiden ravintoloiden osalta, joissa työntekijöiden suoje-lu on nykyisin toiminut heikoimmin. Valiokunta korostaa lisäksi, että voimaantulosäännöksen 3 momentin perusteella nyt ehdotettuja säännök-siä sovelletaan siirtymäajan jälkeen kaikkien ra-vintoloiden tupakointitiloihin yhdenvertaisesti.

Tiedottaminen

Ehdotetun lainmuutoksen käytännön toimeenpa-non onnistumisen kannalta tiedottaminen on keskeisessä asemassa. Lain voimaantulo on pe-rustellusti ajoitettu vuoden 2007 kesän alkuun. Ajankohta antaa sekä yleisölle että ravintoloille aikaa sopeutua muutokseen. Toimeenpanon on-nistumiseksi sosiaali- ja terveysministeriön on kuitenkin huolehdittava siitä, että lain tarkoituk-sesta ja menettelytavoista tiedotetaan riittävästi ja hyvissä ajoin etukäteen. Lain voimaantulo on myös hyvä tilaisuus tiedotuksen avulla tukea ra-vintoloiden vapaaehtoista siirtymistä kokonaan savuttomiksi ja kannustaa väestöä tupakoinnista luopumiseen. Valiokunta ehdottaa hyväksyttä-väksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen seuraavan lainmuutoksen tavoitteiden toteutu-mista (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

13 d §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 1 momentissa sää-dettäväksi tupakointitilan mitoituksen perusteis-ta. Pykälän 3 momentin perusteella valtioneu-vosto voisi asetuksella antaa tarkempia säännök-siä tupakointitilan mitoituksesta. Sosiaali- ja ter-veysministeriö voisi 4 momentin nojalla antaa tarkemmat rakennustekniset ja omavalvonta-suunnitelmaa koskevat säännökset.

13 e §. Valiokunta ehdottaa hallituksen esityk-sen antamisen jälkeen lakiin tehtyjen muutosten (286/2006) vuoksi viittaukset 14 §:ään muutet-taviksi viittauksiksi 14 a §:ään.

14 §. Valiokunta ehdottaa 14 §:ään ehdotetuis-ta muutoksista säädettäväksi lain 14 b §:ssä si-ten, että säännöksessä otetaan huomioon laeilla 44/2006 ja 286/2006 aiemmin tehdyt muutokset.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa voi-maantulosäännöksen 3 momentin muuttamista siten, että viittaus 14 §:n 4 momenttiin muute-taan viittaukseksi 14 a §:ään

Aloite

Valiokunta on hyväksynyt lakiehdotuksen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta hallituksen esityksen pohjalta. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite LA 72/2004 vp hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 2 §:n 8 ja 9 kohta, 11 a ja 12 §, 13 §:n 2 momentti, *14 b §:n 1 ja 3 momentti*, 17 §:n 3 momentin 1 kohta ja 32 §,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 8 ja 9 kohta (*poist.*) ja 17 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 498/2002, 11 a § laissa 741/2002, *12 ja 32 §* laeissa 765/1994 ja 487/1999, 13 §:n 2 momentti ja *14 b §:n 1 ja 3 momentti laissa 286/2006*, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 953/1992 sekä mainituissa laeissa 487/1999 ja 498/2002, uusi 10—16 kohta, lakiin uusi 13 b—13 e § ja lakiin siitä lailla 681/1999 kumotun 33 §:n tilalle uusi 33 § seuraavasti:

2 §
(Kuten HE)

5 luku.

Väestön suojaaminen ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta

11 a, 12, 13, 13 b ja 13 c §
(Kuten HE)

13 d §

Tupakointitila on mitoitettava kohtuullisen kokoiseksi suhteessa ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen anniskelualueen kokoon taikka asiakaspaikkojen määrään. Tupakointitilan rakentamisesta, kunnossapidosta ja korjaus- ja muutostyöstä on voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla säädetään.

(2 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tupakointitilan vähimmäis- tai enimmäispinta-alasta taikka tilan pinta-alan suhteesta ravintolan tai muun ravitse-

misliikkeen anniskelualueen kokoon tai asiakaspaikkojen määrään. (Uusi)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tupakointitilan (*poist.*) rakenteellisista ja toimivuutta koskevista *rakennusteknisistä* vaatimuksista samoin kuin elinkeinonharjoittajalta vaadittavan 2 momentissa tarkoitetun tupakointitilaa koskevan omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta.

13 e §

Työsuojeluviranomaisten, *14 a §:ssä* tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen ja tarvittaessa poliisin on ilmoitettava alkoholilain (1143/1994) 21 §:ssä tarkoitetulle anniskeluluvpaviranomaiselle tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamista, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Työsuojeluviranomaisen ja *14 a §:ssä* tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toisilleen edellä tarkoitettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta.

14 § (*Poist.*)

14 b § (*Uusi*)

Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakoinnin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevan 12 §:n *1 momentin 5 ja 6 kohdan* ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisössä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin siitä säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

Tämän lain 12 §:n *1 momentin* 3 ja 5 kohdan noudattamista (*poist.*) valvoo poliisi.

17, 32 ja 33 § (Kuten HE)

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos elinkeinonharjoittaja on ennen tämän lain voimaantuloa toteuttanut ravintolassa tai muussa ravitsemisliikkeessä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa laissa edellytetyt tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi savuttomille alueille tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät toimenpiteet ja *14 a §:ssä* tarkoitettu kunnan viranomainen suorittamansa tarkastuksen tai elinkeinonharjoittajan hankkiman asiantuntijalausunnon perusteella voi todeta, ettei niihin ole huomauttamista, riittää, että tämän lain mukaan tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät muutokset toteutetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

(4 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, toteutuuko ravintolatyöntekijöiden tupakansavulta suojelu samoin kuin lakiehdotuksen muut terveyspoliittiset tavoitteet tarkoitetulla tavalla, ja arvioi seurannan perusteella lainmuutostarpeet.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Leena Rauhala /kd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Juha Rehula /kesk
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Arto Seppälä /sd
	Anne Holmlund /kok	Osmo Soininvaara /vihr
	Anneli Kiljunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Marjaana Koskinen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Pehr Löf /r	Erkki Virtanen /vas
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Tuula Väättäin /sd.
	Aila Paloniemi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Emme voi yhtyä valiokunnan muutoin hyvässä mietinnössä esitettyyn lain porrastettuun voimaantuloon. On yritysten tasapuolisen kohtelun kannalta arveluttavaa, että tupakointikielto tulee voimaan ensin pienissä ravintoloissa ja vasta kaksi vuotta myöhemmin suurissa ravintoloissa. On myös erittäin työlästä — ellei suorastaan mahdotonta — määraaikaan mennessä tarkastaa, toimiiko ravintolan ilmanvaihto siten, ettei savua kulkeudu tupakointitiloista tupakoimattomien puolelle. On toisaalta kohtuutonta, että ravintola voi menettää pidentyneen siirtymäkauden vain, koska kunnan viranomaiset eivät ole ehtineet suorittaa tarkastusta määraaikaan mennessä. Uudistus edellyttää onnistuakseen mittavaa tiedotuskampanjaa. Porrastettu ja sekava voimaantulo vaikeuttaa tiedottamista huomattavasti.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Osmo Soininvaara /vihr
Erkki Virtanen /vas
Leena Rauhala /kd

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisesti pait-si voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

Voimaantulosäännös
(1 ja 2 mom. kuten StVM)
(3 mom. *poist.*)
(3 mom. kuten StVM:n 4 mom.)

VASTALAUSE 2

Perustelut

Tupakointi ja sen aiheuttamat sairaudet ja kuolemat ovat suuri kansanterveydellinen ongelma. Suomalaisista miehistä 27 prosenttia ja naisista 20 prosenttia tupakoi. Vuosittain tupakka aiheuttaa 5 000—6 000 ennen aikaista kuolemaa. Passiivisesta tupakoinnista kärsivät mm. ravintoloiden työntekijät ja asiakkaat. Ympäristön tupakansavu aiheuttaa syöpä-, sydän- ja verisuonisairauksien sekä keuhkosairauksien vaaraa.

Altistuminen työympäristön tupakansavulle on edelleen merkittävä työsuojeluongelma ravintola-alalla. Ravintoloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden viihtyvyys lisääntyy myös asiakkaiden kannalta, kun tupakointi kielletään muualla kuin tupakkakopeissa.

Lain voimaantulosäännöksessä on kuitenkin liian pitkä siirtymäaika niille ravintoloille, jotka ovat jo tehneet rakenteellisia muutoksia edellisen lain muutoksen myötä, koska työterveyslaitoksen tekemien selvitysten perusteella ravintoloiden tekemät ilmanvaihtotekniset parannukset eivät johda altistumisen merkittävään vähenemiseen suurimmassa osassa ravintoloita. On valitettavaa, että ravintoloitsijat joutuvat investoimaan jälleen uuden lain vaatimusten mukaisten tupakkakoppien rakentamiseen, mutta on erittäin tärkeää mahdollisimman pian suojata ravin-

tola-alalla työskenteleviä tupakan savulta ja kannustaa muutenkin ihmisiä vähentämään tupakointia. Lisäksi kunnallisten terveystarkastajien on mahdotonta valvoa siirtymäajan kuluessa kahdenlaisia tupakointimääräyksiä.

Tämän vuoksi kahden vuoden siirtymäajasta tulee luopua niin, että kaikki ravintolat ovat savuttomia 2.5.2008 alkaen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisesti pait-si voimaantulosäännös muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus**Voimaantulosäännös**

Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2008.

(2 mom. kuten StVM)

(3 mom. *poist.*)

(3 mom. kuten StVM:n 4 mom.)

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Raija Vahasalo /kok

Yhdyn vastalauseeseen voimaantulosäännöksen osalta.

Eero Akaan-Penttilä /kok

VASTALAUSE 3

Perustelut

Työsuojelulainsäädäntö edellyttää, että työntekijät suojellaan tupakansavulta, joka on määriteltävy syöpävaaralliseksi aineeksi. Tupakansavuton hengitysilma työpaikalla on jokaisen työntekijän oikeus. Työterveyslaitoksen selvitykset osoittavat, että tähänastiset ratkaisut eivät ole onnistuneet suojaamaan ravintoloiden työntekijöitä, sillä tilojen tekniset ratkaisut eivät ole estäneet tupakansavun kulkeutumista. Joka kolmas ravintolatyöntekijä altistuu edelleen tupakansavulle yli neljä tuntia päivässä.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ravintoloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden sisätilojen tulee olla savuttomia, mutta tupakointi voidaan sallia erillisessä tupakointitilassa. Tupakointitilat tulee toteuttaa siten, että savu ei kulkeudu tupakointitilasta muihin tiloihin. Teknisillä ratkaisulla tupakointitila on mahdollista erottaa muista sisätiloista siten, ettei siellä tapahtuvasta tupakoinnista aiheudu vaaraa työntekijöiden terveydelle. Tupakointitilassa työskentely olisi kielletty, ja siellä voitaisiin suorittaa vain järjestyksen kannalta välttämättömiä toimenpiteitä. Koska tupakointitilassa ei pääsääntöisesti saa työskennellä, siellä ei voida myöskään tarjoilla. Tämä on työntekijöiden suojelun kannalta täysin perusteltua.

Lakiehdotuksen 13 b §:n mukaan myös ruoan tai juoman nauttiminen on tupakointitilassa kiellettyä.

Tämä rajoitus on mielestämme perusteeton, eikä sillä ole mitään tekemistä työntekijän suojelun kanssa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että käytännössä voi olla vaikeaa saada asiakkaat ymmärtämään, miksi he eivät voisi viedä juomaansa tupakointitilaan. Lain yleisen hyväksyttävyyden kannalta olisi perusteltua sallia juoman vieminen tupakointitilaan, jos järjestelyt pystytään tekemään esimerkiksi läpinäkyvien seinien sekä kertakäyttöastioiden käytön ja astioiden palau-

tusjärjestelyiden avulla sellaisiksi, että tupakointitilaa pystytään valvomaan eikä ravintolatyöntekijöiden tarvitse mennä sinne kuin hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa. Valiokunta onkin esittänyt harkittavaksi, onko kielto lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämätön.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomioita siihen, että ruoan ja juoman nauttimisen kieltäminen tupakointitilassa etäännyttää perusoikeusjärjestelmään kiinnittyvää suojelutavoitetta ja puuttuu asiakkaan itsemääräämisoikeuteen ja että kielto koskee tupakointitilaa siitä riippumatta, miten tila on työntekijöiden suojelun näkökulmasta järjestetty. Valiokunta on kehoittanut sosiaali- ja terveysvaliokuntaa arvioimaan, miten sääntelyn tavoite tältä osin voidaan saavuttaa ehdotettua kieltoa lievemmin keinoin. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan sääntelyn arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaan suhteellisuusvaatimukseen. Rajoituksen tulee siten olla välttämättömän hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi eikä se saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa rajoitettaviin perusoikeuksiin.

Yhdymme näissä kohdin sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan että perustuslakivaliokunnan näkemyksiin.

Juoman nauttimisrajoitukseen liittyy myös käytännön turvallisuusriskejä, sillä tupakointitilaan mennessään henkilö joutuu jättämään juomansa baaritiskille tai ravintolan pöydälle. Nykykäytännön mukaan juoman jättäminen ilman vartiointia ravintolassa ei ole turvallisuuden kannalta perusteltua ja järkevää. Samalla se on omiaan aiheuttamaan järjestyshäiriöitä, kun odottamaan jätetty juoma on vaihtunut, haihtunut tai kadonnut kokonaan.

Koska juoman nauttimisen rajoittaminen tupakointitilassa ei millään tavalla edistä ravinto-

lahenkilökunnan työsuojelua, sitä on mielestämme pidettävä lain tavoitteen kannalta merkityksellisenä ja turhana rajoituksena. Rajoituksen tarkoituksena onkin luultavasti toimia pikemminkin moralisointivälineenä kuin välttämättömänä tai edes tarpeellisenä ratkaisuna.

Lainsäädännön muuttuminen moraaliseksi ohjeistukseksi ei ole lainsäädäntötyön arvostuksen kannalta järkevää. Mikäli aidosti haluttaisiin vähentää tupakointia, tulisi mielestämme yhteiskunnan panostukset suunnata ensisijaisesti lasten ja nuorten valistukseen ja ennalta ehkäisevään työhön.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitisi 13 b § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

13 b §

Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa tupakointi voidaan sallia ainoastaan tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Ruoan ja juoman tarjoilu (*poist.*) on kielletty tupakointitilassa.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Anne Holmlund /kok
Marjaana Koskinen /sd

Yhdyn vastalauseeseen 13 b §:n osalta.

Eero Akaan-Penttilä /kok